

θην ὁ θυμὸς τῆς, καὶ ἔτρων, καὶ ἄφηνεν. Θεωρῶντα ἕνας πατάς τὴν ζῆμιαν ὅπου ἐπολόμαν τὴν πολλήν, ἐπῆγε νὰ τὴν καταραθῆι, καὶ γροῖκα θαῦμα τὸ ἐγίνην! ἔκαταράθην τὴν, καὶ ἤρτεν ἕναν κοπάδι ἀκριδα καὶ ἔπεσεν ἐπάνω τῶν, καὶ τόσον τὸν ἐστενοκοπίσαν καὶ ἀπόθανεν, πρὶν νὰ ἔλθῃ ἡ ρήγαινα. Καὶ ὅσον ἦλθεν, ἐπάντισεν δύο χρόνους καὶ μεν λιτανεῖες καὶ ἐλεημοσύνης καὶ παρακάλεσες ἐσῆγκωσέν τὴν ὁ Θεὸς ἀπὸ τὸ νῆσιν.

(ΛΕΟΝΤΙΟΣ ΜΑΧΑΙΡΑΣ—Κύπρος 15ος αἰ.)

22

*Ἐτσι κλαίοντας οἱ δυστυχισμένοι, ἀφήσαμε τὰ περιβόλιμας καὶ τὸ τίποτές μας καὶ δὲν ἐπήραμε ἄλλο, πορὰ τὰ θρέματά μας, ἤγουν τὰ ζῶα μας, καὶ ἤλθαμε καὶ ἐπεράσαμε εἰς τὴν Πελοπόννησο, ὅπου ὁ τοῦρκος ἀκόμη δὲν τὴν εἶχε, καὶ ἤρθαμε εἰς τὴν Ἀρκαδίαν καὶ ἠύραμεν ἕνα χαρτί σταλμένο ἀπὸ τὴ Ζάκυνθο ἀπὸ τὸν Ποτέστα, ὅπου ὄριζε καὶ ἔλεγε, πῶς ὅποιος θέλει νὰ ἔλθῃ ν' ἀμπιτάρει εἰς τοῦτο τὸ νησί τῆς Ζουακύνθου τὰ φρουδάρει ὅσον τόπο θέλει καὶ νὰ τὸν γράφωμε ἄρχοντα.

(Κ. ΘΕΟΔΟΣΗΣ, 15ος αἰ.)

23

Μετὰ ταῦτα οἱ τοῦ διαβόλου ἐργάται τί κάμνουν; ὡσάν εἶδαν καὶ κοπιάζαν εὐκαιρα, εὐόναξαν πλῆθος φρυγάνων ξύλα καὶ ἐγέμισαν τὴν ἐκκλησία, (τὸ ὅποιον εἶδεν ἡ δεκάτη ἡμέρα τοῦ Αὐγούστου καὶ ἐτρόμαξεν), ἀνάπτουν φωτιά εἰς τὰ φρύγανα, διὰ νὰ ἀναλύσει τὸ μάλαμα νὰ τὸ πάρουν.

(Κ. ΘΕΟΔΟΣΗΣ 15ος αἰ.)

24

Καὶ μὴ θαυροκομήσει τινὰς ἂν ἐκεῖνα, πού εἰς πολλοὺς χρόνους καὶ καιροὺς, μετὰ πολὺν κόπο καὶ καλοὺς διδασκάλους μετὰ βίας μαθαίνονται, τώρα νὰ τὰ δλέπουν εἰς τέτοιαν γλώσσα κοινὴ, ὅπου καὶ οἱ γυναῖκες σχεδὸν νὰ τὴν γροικοῦν. "Ὅτι καὶ διὰ τοῦτο οἱ νέοι θέλουν ἀφήσει νὰ μὴ ἐν σπουδάζουν στὰ μαθήματα τὰ ἑλληνικά, ἀλλὰ μάλιστα τούτῃ θέλει εἶσται ἀρχὴ καλὴ νὰ παρακινήθουν καὶ νὰ πάρουν πόθον νὰ μάθουν ἐκεῖνα ποῦναι θαυότερα καὶ ποχίζονται μετὰ μὴ μὴ σπουδῆ. Ἐπειδὴ χωρὶς διδάσκαλον ἀπατός του τινὰς εἰς ὀλίγον θέλει μάθει νὰ κλίνει τὰ μέρη τοῦ λόγου καὶ θέλει ξεῦρει νὰ κανονίζει καὶ νὰ τεχνολογᾷ καὶ τ' ἄλλα ὡσάν νὰ εἶναι γραμμένα.

(Ν. ΣΟΦΙΑΝΟΣ, 16ος αἰ.)

25

Περνώντας δύο ἡμέρες, ἤρθασι στὸ Γαλαξειδί γράμματα ἀπὸ τὸν μπέη, τὸ πῶς τοὺς συμπαθαί, καὶ νὰ ἔρθουσι στὸ Σάλωνα οἱ κεφαλᾶδες γιὰ νὰ εἰποῦσι στὸ μπέη τὸ πῶς ἐγίνηκε αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, καὶ νὰ μὴν ἔχουνε κανένα φόβο, καὶ τοὺς ἔβαλλε ἕρκο τὸ σπαθί καὶ τὸ κεφάλι του. (...) Ἀκούσατε γοῦν τὸ τρομερὸ γέλασμα (...) Καὶ ἐκεῖ μετὰ τὰ σπαθία τοὺς ἐσφάξαι ὄλους, ὀδοῖντα χωρὶς νὰ λείπει κανένας.

(ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΟΥ ΓΑΛΑΞΕΙΔΙΟΥ, 17ος αἰ.)

26

Διὰ ποῖα πρῶτα νὰ κλαῦσω καὶ διὰ ποῖα νὰ θρηνησῶ ἐκ μέσης μου ψυχῆς καὶ καρδίας, καὶ νὰ κλάψω ἀπαρηγόρητα καὶ ἀκατάπευστα, διότι πλέον τὴν πατρίδα μου δὲν τὴν θέλω ἰδεῖ. Καὶ αὐτοῦ ἐπάνου εἰς μίαν στιγμὴν ἔλα τὰ ἐστερήθηκα καὶ εἶμαι ἀπὸ τοὺς πένθητας ἐβδομηκοντάκις ἐπιτὴ χειρότερα. Ἄραγε εἰς ποῖον γέμενο νὰ πάγω νὰ γερμνήσω ἢ εἰς ποῖον ποτάμι νὰ πνιγῶ; Ὡ γῆ, καὶ ἀνοῖξε ἀπὸ τοὺς τάφους κανένα, καὶ δέξε με τὸ γληγορότερον, διὰ νὰ ἐλευθερωθῶ ἀπὸ τὰ πάντα ὄλα. Ὡ θάνατε, καὶ ποῦ εἶσαι. Καλὸς ἦσουν τώρα διὰ ἐμένα. Φεῦ, παπαί, θαθεῖ, οὐαί, ἀλ-

λοῖμονον, ἀλλοῖμονον εἰς ἐμένα τὸν μοναχὸν καὶ ξένον. Καὶ τίς νὰ με παρηγορήσει; Οὐδὲ εἰς! Ἀλλὰ κἄν ἐσεῖς ἔσυνά, ξύλα, πέτρες, λιθάρια, ποτάμια, κάμποι, παραλοῦλουδα, θάλασσες, ἔρπετα, τετράποδα, θηρία καὶ πάντα τὸ ἐν τῇ γῆ ἔλατε κἄν τούτῃ τὴν ὥραν, παρηγορησατέ με τὸν ξένον εἰς τὴν ξένην...

(ΠΑΠΑ - ΣΥΝΑΔΗΝΟΣ, ΣΕΡΡΑΙΟΣ 17ος αἰ.)

27

Τὸ ἄθλιον ἐκεῖνο τῶν γεωργῶν καὶ βοσκῶν στράτευμα μετὰ τὸν ψευδοστρατολόγον στρατηγὸν τοῦ ἐφῶναξαν τὸ «κύριε ἐλέησον» καὶ «χαράττι χαράττιζόπουλο» καὶ «ἀναζοῦλι ἀναζοῦλοπουλο».

(ΧΡΟΝΙΚΟ ΣΚΥΛΟΦΙΛΟΣΟΦΟΥ 17ος αἰ.)

28

...Καὶ ἐκεῖ ἄρχισαν νὰ μαζώνουν ξύλα περισσὰ σωριάζοντας τὰ διὰ νὰ κάψουν τὰ σπιτία τῶν ἀρχόντων, καὶ ἐτὶ ἐπῆγαν νὰ δώσουν ἀρχὴ εἰς τὸ σπιτί τοῦ Σ. Δὲ Σύλλα Σιγούρου διὰ νὰ τὸ κάψουν μετὰ ὅλην τὴν φαμελίαν τὴν ὥραν ἐκείνην, ἀμὴ ὁ νοικοκύρης ἐκεῖ δὲν ἦτον καὶ δλέπωντας τὰ παιδιὰ του καὶ ἡ ἐπιλοπὴ του φαμελία ὅπου ἦσαν μέσσα, τοὺς ἔπιασε ἡ τρομάρια καὶ ἀρχηνίσανε τὲς φωνὲς συντροφιασμένες μετὰ τὸ κλάψιμο εἰς τρόπον ὅπου τὴν καρδίαν τῶν ἀνθρώπων ἐρραίζαν τὴν ὥραν ἐκείνην καὶ εἰς σὲ λύπησιν μεγάλην τὸν ἔφερναν.

(ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΟΥΜΑΚΗΣ, Τὸ βριμπέλιο τῶν Ποπολάρων, 17ος αἰ.)

29

Ἐρχόμενος καθάλλαρης ἐγὼ Ἰερόθεος Ἀδάτιος ἀπὸ τῆς Σείσια εἰς τὸν Ἐλεῖο, τὴν ἄνωθεν ἡμέρα καὶ ὥρα τοῦ 1637, ἀντάμα μετὰ ἕνα διάκο καὶ ἀπερνώντας τὴν ὄρυση, λεγόμενη Κανάλι, εἰς τὸν Ἐλεῖο, ἤλθαμε κοντὰ εἰς τὸ Βαρυκό, στὸ στένωμα τῶν δένδρων. Καὶ ἐξάφνου ἐκεῖ σεισμὸς ἐγινε μετὰ βοῆ, μέγας καὶ φοβερός, ὅπου ἀπὸ τὸ δουνοῦ ἐγκρεμνίζονταν πέτρες μεγάλες μετὰ πολὺ συντριβὴ καὶ χαλασμό, χαλώντας σπιτία ὅθεν ἀπερνούσανε καὶ τόπους τῶν ὑποστατικῶν, σκοτώνοντας τὰ ζῶα ὅπου ἔβοσκαν εἰς τὲς πλαγιὰς.

Καὶ εὐρισκόμενος τρομασμένος εἰς τ' ἄλογο ἐπάνου μετὰ βίας ἐξεπέξευσα, ὡς ἠδυνήθηκα, παρευθεῖς. Καὶ ἀφόντις ἐξεπέξευσα, δὲν ἐδυνόμουν νὰ περπατήσω, ἀμύνοντάς με ἢ γῆ ἀπὸ τὸ σεισμὸ ἀπ' ἐδῶ κι' ἐκεῖ, περιπλεκόμενος ἀπὸ τὲς πέτρες, ὅπου ἐγκρεμνίζονταν ἀπὸ τὰ κλισίματα τῶν ὑποστατικῶν. Καὶ ἀγκαλιάζοντας ἕνα δένδρο, διὰ νὰ σταθῶ, μετὰ ἐκτυπούσαν αἱ πέτρες στὰ ποδάρια ὅπου ἐσαλεύονταν δυνατὰ ὡστε ὅπου, ὡς ἠμπόρεσα, ἐκάθισα χαμαί, ἀνασηκωνοντας τὴν κεφαλὴ μου νὰ ἰδῶ τὸ σπιτία τοῦ θεοῦ μου, κυρίου Δανιήλου Ἀδατίου, μετὰ τὰ ἄλλα τῶν γειτόνων μου.

"Ὅλα τὰ εἶδα γκρεμισμένα, ἀκούοντας φωνὲς θλιθεῖς καὶ θρῆνο τῶν ἀνθρώπων ὀλοῦθεν, ὅθεν ἦταν τὰ χωρία δλέποντας εἰς τοὺς τόπους ἐκείνους ὡσάν σὺννεφα τὸν κορνιαχτὸ τῶν ἐγκρεμισμένων σπιτιῶν.

(ΓΕΡΟΘΕΟΣ Ο ΚΕΦΑΛΑΗΝ, 17ος αἰ.)

30

Καὶ ἀπ' ἐκεῖθεν ἐπεράσαμε τὲς Ἄμμες ἀπὸ τὸ περιγιάλι καὶ ἤλθαμε στὴν Κοσιμία, καὶ φθάνοντας ἐπάνου ἀπὸ τῆς Σείσια, εἰς τὴν στράτα τοῦ Κάστρου, ἐξανασάναμε ἐκεῖ ὄλογο καὶ ἐκεῖ ἐγινε τοιαύτης λογῆς σεισμὸς μέγας, ὅπου ὡσάν βροντὴ ἀκούσαμε τὴ βοῆ του, κινημένος κάτω ἀπὸ τὴ θάλασσα, ὅπου ἦτον μακρὰ ἀπὸ τὴν στράτα ἕως ἑνὸς μίλι. Καὶ τόσος ἦτον δυνατὸς καὶ πολὺς, ὅπου, περμένον εἰς τὴ γῆ, μᾶς ἐπέτα ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἀπὸ τὴν πᾶλλῃ του ἀνέβραση, ταρεχὴ καὶ σάλευση, ὅπου ἔσειε τὴ γῆ καὶ τὴν ἀνδοκατέδαξε, ὡσάν νὰ ἤθελε νὰ τὴν βυθίσει.

Καὶ ἀφόντις ἔπαυσε, ὅπου ἐκράτησε ἕως μισὸ τοῦ

Πιστεύω, δὲν ἐμπορέσαμε νὰ κατεβούμε εἰς τὰ Σείσια κά-
τω, φοβώντας τοὺς δράχους, ὅπου ἐγκρεμίζονταν ἐκεῖ. .
(ΓΕΡΟΘΕΟΣ Ο ΚΕΦΑΛΗΝ)

31

...Ἐπῆρεν ἡ αὐτὴ θάλασσα χιλιάδων μουζουριῶν χωρῆ-

φια· ἐπῆρεν σικίες, ἀφάνισε ἐκκλησίες ἀπὸ θεμελίων, καὶ
ἐξέχωσεν εἰς τὸ Καμάρι καὶ εἰς τὴν Περίσα κτίσματα ἑλλη-
νικά, ὅπου δὲν τὰ ἤξερε τινὰς ἀπὸ μᾶς, οὔτε ἀπὸ τοὺς γο-
νέους μας.

Καὶ εὐρέθησαν μνήματα μὲ κόκκαλα ἀνθρώπινα γεμά-
τα· καὶ ἐμεῖς εἶχαμεν ἀπάνω σικίες φυτεμένες, καὶ ἐσπέρ-
ναμεν καὶ κριθάρι καὶ ἐξοῦσαμεν· καὶ ἐτώρα εἶναι ἔρημα
παντάσας, καὶ δὲν θωρεῖς ἄλλο ἐκεῖ παρὰ μόνον τοιχία
μὲ ἀσέεστι κτισμένα, καὶ μάρμαρα μεγάλα καὶ περισσά.
Ἔτσι λοιπὸν ἐλέγαμεν πῶς θέλωμεν τὸ πάθει καὶ ἐμεῖς νὰ
χαθοῦμε ὡσὰν καὶ ἐκεῖνες τὲς χώρες, ὅπου ἀπὸ καιρὸν ἐ-
βούλησαν καὶ τώρα ἐξεχώστηκαν...

Καὶ ἔτσι τὴν ἐρχομένην Τετράδη, ὅπου ἦτον δεύτερη
τοῦ Ὀκτωβρίου, ἐφάνησαν δύο ξύλα ἰδικά μας, καὶ ἤρχον-
τα ἀπὸ τὴν Ἀμοργόν, καὶ τὴν Πέμπτη ταχὺ ἦρθεν τὸ ἕνα
εἰς τὴν Ἀπάνω Μεράν, καὶ εἶπασί μας πῶς τὴν νύκτα ἔπε-
σαν σιμὰ εἰς τὸ κακὸν ἐκεῖνο, καὶ τὸ ἄλλο ξύλο, καὶ ἐρα-
θύμησαν ὅλοι τως, καὶ παρ' ὀλίγον ἐχάνοντα, μὰ ἡ χά-
ρις τῆς Παναγίας ἐθέλησεν καὶ ἐβοήθησεν τοῦ ἐνὸς ξύλου,
καὶ ἐσηκώθη ἕνας, καὶ ἐτζιμάρησεν καὶ ἔτσι ἐλαργάρησαν
ἀπὸ τὸ κακὸν, καὶ ἔβαλε καὶ κρασί τῶν ἄλλων ἐἰς τὰ
ρουθούνια καὶ ἐσυνήφεραν. Αὐτοὶ δὲν ἐκατέχαισι τί νὰ ἐγι-
νεν ἢ κουσέρβα τως, καὶ ἔλεγαν πῶς νὰ ἐξορίστηκαν εἰς
κανένα νησί. Ἄλλα ἀκούσατε, χριστιανοί μου, τί ἔπαθον
οἱ ταλαίπωροι. Περᾶσαντες ὡς τρεῖς τέσσαρις ἡμέρες τὸ
ἴδαν ἀπὸ τὴν Νιὸν μὲ τὰ ἄρμενά του καὶ ἔλεγαν πῶς εἶναι
καλὰ οἱ ἄνθρωποι μέσα, ἀμὴ ἀπὸ τὴν μπουνάτζια δὲν μπο-
ρεῖ νὰ σιμώσῃ εἰς καμμίαν γῆν· μὰ ἔτσι πάλιν ὡσὰν νὰ ξα-
ναΐδαν καὶ μία καὶ δύο μὲ τὰ ἄρμενα, καὶ νὰ μὴν κάμνη
δρόμον ἐλόγιασαν πῶς νὰ μὴν ἔχη ἀνθρώπους μέσα, κα-
θὼς ἦτον καὶ ἡ ἀλήθεια, ἐπειδὴ ἦτον ὅλοι νεκροί. Λοιπὸν
ἐπῆραν οἱ Νιότης μίαν μικρὴν βάρκα καὶ ἐπῆγαν διὰ νὰ ρε-
κουπεράρουν τὸ ξύλο, τὸ ὁποῖον ἐκάθονταν ἐπάνω εἰς τὸν
ἀκίσσρη, ὡσὰν νὰ ἦτον στὴν στερεά. Καὶ ἔτσι σημόνου-
τας δὲν ἐποκτούσαν νὰ ἔμπουν μέσα, πλὴν ἐποφάσισαν καὶ
ἐσίμωσαν· καὶ πηγαίνοντας νὰ ἔμπουν μέσα, τί λογιάζετε,
Χριστιανοί μου, καὶ εἶδαν; Ὡ τῶν θαυμασιῶν σου δέσπο-
τα! ἔννεα νομάτοι... καὶ ἦτον ὅλοι ἀποθαμμένοι μὲ φοβε-
ρὸν θάνατον.

(ΧΡΟΝΙΚΟ, 17ος αἰ.)

32

Ἰγείεις καὶ χαιρετίσματα εἰς τὴν Ὑψηλότη σου ἀπὸ ἐμᾶς
τῆς ραγιάδες σου ἀπὸ τὴ Κύπρο, ἀφέντη μας μεγάλος
πρηντζηπες τῆς Βενετίας καὶ παρακαλοῦμεν τὸν ἀφέντη τὸ
θεὸ μέρα καὶ νύκτα γιὰ τὴν Ὑψηλότη σου νὰ μᾶς ἐλυπη-
θεῖς νὰ πέμψεις νὰ μᾶς ποσπάσεις ἀπὸ τὰ ἀγαρηνὰ χέρ-
για, γιὰτὶ εἴμαστε πολλὰ πειρασμένοι ἀπὸ λόγου τους.
Πρῶτα μὲ τὸ θέλημα τοῦ ἀφέντη μας τοῦ Χριστοῦ, δεῦτε-
ρο τῆς Ὑψηλότης σου, γιὰτὶ ὅ,τι ὡρα φτάζει ὁ λαός, πάραυ-
τας θέλωμε θάλει καὶ ἐμεῖς κορμί καὶ ψυχὴ νὰ τὴν ἐδόσουμε
εἰς τὰ χέργια τῆς Ὑψηλότης σου, πρῶτος μὲ τὸ θέλημα τοῦ
Χριστοῦ μας νὰ μάθει ἡ Ὑψηλότη σου πῶς ὅ,τι ὡρα φτά-
ζει εἶναι εἰς τὰ χέργια σου, γιὰτὶ ὅλοι οἱ τοῦρκοὶ ὅπου εὐ-
ρίσκονται εἶναι μόνο πέντε χιλιάδες καὶ ἐκεῖνοι οἱ Τοῦρκοὶ
εἶναι διασκορπισμένοι εἰς τὰ χωριά καὶ εἰς τῆς χώρες καὶ
ἐμεῖς οἱ Ρωμηοὶ εἴμαστε ὅλοι εἰς τὸ ρένιο μας τῆς Κύ-
προς ὡς ἐξήντα χιλιάδες μοναχὰ νὰ εἶναι τὸ θέλημα τοῦ
ἀφέντη μας τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ ἀγιοῦ τῆς Ὑψηλότης σου
καὶ θέλωμε μόνο ἀπὸ τὴν Ὑψηλότη σου τὴν ὡρα ὅπου θέ-
λει σὲ φωτίσει ὁ θεὸς νὰ πέμψεις τὸ λεσκέρι νὰ τὸ ἐξορ-
με καὶ ἐμεῖς καὶ νὰ μᾶς πέμψεις καὶ ἄρματα, γιὰτὶ δὲν εἶναι
ἄλλο παρὰ ἕνα δὺο χιλιάδες μέσα εἰς τὸ κάστρο καὶ εἶνε
καὶ οἱ γιαιοδέλοιοι εἰς τὰ χωριά καὶ εἶναι εἰς τὸ χέρι
μας νὰ τῆς κάμωμε ὅ,τι θέλωμε. Καὶ ἀκόμη ἀ κέ θε νὰ μά-
θει ἡ Ὑψηλότη σου θέλεις ρωτήξῃ τὸν ἄνθρωπο πού σὺ
φέρνει τὸ γράμμα καὶ νὰ μὴ δοθεῖ ἄλλοῦ παρὰ εἰς τὰ χέρ-

για τῆς Ὑψηλότης σου γιὰτὶ ἐπέμψαμε ἄλλες δύο γραφεῖς
εἰς τὰ χέργια τοῦ ἀφέντη καπετάν Γενεράλε καὶ δὲν μᾶς
ἤπεμψε καθόλον ἀπόφαση. Ὁχι ἄλλο. Πολλὰ καὶ ἀκριθὰ
ξαναχαιρετοῦμε τὴν Ὑψηλότη σου.

(ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΥΠΡΟΥ ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ στὸ
Δόγη τῆς Βενετίας, 17ος αἰ.)

33

1713. Ἦτον ἀνυδρία καὶ ἤκαμε ἕνα νερὸ εἰς τὲς 25 τοῦ
Νοεμβρίου καὶ ἔπιε ἡ γῆ ὅσον ὅπου τὸ παίρνει τὸ ἄλετρο-
μέσα στὸν κάμπο ἠδρεξε. Καὶ τὸ νῦν καλοκαιρικὸ ἔσπει-
ραν οἱ ἄνθρωποι μερδικό. Καὶ μέρος ἀφῆκαν καὶ ἄσπορα
πολλὰ καὶ ἐπάντεχαν νὰ βρέξει νὰ τὰ σπείρουν καὶ δὲν ἠ-
βρεξε πιὰ καὶ φῆκαν τὰ ἄσπορα καὶ ἀπεφασίστηκαν.

Καὶ εἰς τὲς εἴκοσι τοῦ Φλεβάρη Σάββατο ταχὺ, ὡρα
δρθρου, ἐκαταχέρισε ἀφέντης ὁ θεὸς τὰ νερά καὶ ἠδρεχε
ὡς τὸ μεσημέρι καὶ ἦπιεν ἡ γῆ ὅσον ἦτον καὶ πρῶτα πιω-
μένη. Καὶ εἰς τὲς 22 τοῦ Φλεβάρη ἔσπειρα τοῦ μισοῦ Φρι-
που τὸ χωράφι τὸ μισό, δόρειο μέρος κριθάρι, ἤρριξα καὶ
μιά ὄργια ροβίθια, ἀν γίνουσι νὰ τὰ γράψω.

1714. Ἐγέμισε ὁ οὐρανὸς ὅλος ἀνατολὴ καὶ δύση σύν-
νεφα μικρά, ὡς σακκούλια ἄσπρα παραπολλά, κόκκινα,
καπνερά ὡσὰν πρόβατα, παραπολλά πυκνά - πυκνὰ ὡσὰν
ἄσπρα. Τὴν αὐτὴ βραδία ἦταν καὶ ἀφεγγιά· μὰ δυσικὰ ἦ-
ταν πολλὰ κόκκινα, ἦταν καὶ μελανὰ πολλὰ.

1729. Φλεβάρη 2, ἐχιόνισε χιόνι πολύ, ὅπου ἄσπρισε
ὁ κόσμος καὶ (ἔπεσε) πεῖνα, ὅπου δὲν εὐρίσκετο σιτάρι.
Καὶ ἐβάστα ἕνας χωριάτης δύο ψωμιά στὴ χώρα, ὅπου τ'
ἀγόρασε διὰ τὰ παιδιὰ του καὶ ἐζήτησέ τον ἕνας τοῦρκος
τὸ ἕνα ψωμί καὶ δὲν τοῦ τὸ ἔδωσε καὶ ἐχτύπησέ τον μὲ τὸ
μαχαίρι καὶ ἀπέθανε. Καὶ ἐκρέμασαν καὶ τὸν τοῦρκο.

1734. Φεβρουαρίου 14, ἡμέρα Πέφτη, ἐφάνησαν τρεῖς
ἡλιοι, ὁ ἕνας κατὰ ἀνατολὰς, ὁ ἕνας βορινὰ, ὁ ἄλλος νο-
τινὰ καὶ οἱ δύο εἶχαν ἀκτίνες, ὡσὰν ἐκεῖνες ὅπου ἔχει ἡ κε-
ρὰ σελήνη· κι ἐβάσταξαν ὡρα πολλὴ κι ἐχάθησαν.

1713. Ὀκτωβρίου 24, ἡμέρα Σαββάτο ταχὺ ἔρριξε ἄ-
φέντης ὁ θεὸς μία καταχνιά εἰς τὸ νησί μας παγκόσμιην καὶ
ἦτον τόσο πολλή, ὅπου ἕνας τὸν ἄλλο δὲν ἐδλέπαμε ἐκεῖ
ὅπου ἐστοκόμεσθε...

(ΧΡΟΝΙΚΟ, Χίος, 18ος αἰ.)

34

...ἡ δὲ ὕλη τῆς Ὀπερας αὐτῆς, ὅπου εἶδομεν ἦτον τοι-
αύτη...

Καὶ κοντολογὴς τόσοον θαυμαστάς τέχνας ἔδειξαν, ὅ-
που δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ περιγραφῶσιν· ὡς τόσοον ὅπου καὶ
θροντάς καὶ ἀστραπάς ἔδειξαν· τὰ ὁποῖα τὰ ἐθεωρήσαμεν
καλὰ, καὶ τὰ σχήματα τοῦ ἀμορίου ὅπου δειχναν τόσοον τοῦ
βασιλέως καὶ τοῦ κοριτζίου, ὅσον καὶ τοῦ βασιλόπουλου,
τόσον ἀπαραλλάκτως τὰ ἔκαμναν, ὅπου ἐσανδαλιζέτο ἡ
καρδιά τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐβάσταξε δὲ ἡ ὄπερα αὐτῆς ἕως τρεῖς ὥρες, καὶ μετὰ
τὸ τέλος ἐπήγαμεν εἰς τὸ κονάκι μας.

(Περιγραφή τῆς Φράντζας, 18ος αἰ.)

35

Καὶ τὸ μεγάλο Σαββάτο τὸ ἀπόγευμα εὐρέθη πνιμένο, εἰς
τὴν πόντα τοῦ Νταβία καὶ ἦτον τὰ μαλλιά του τριγύρω
μπαρμπερεμένα μὲ μία δούλα εἰς τὸ κούτελο καὶ ἄλλη εἰς
τὸν ἀκούτη, καὶ τὰ αὐτὰ του κομένα καὶ ἡ μύτη του κο-
μένη καὶ εἰς τὸ κούτελο τρούπες καὶ οἱ ἀπαλάμες του
τρούπες καὶ τὰ δύο του χέρια τρούπια καὶ τὸ κορμί του
τρούπες ὡσὰν βιογατόρια καὶ πρισμένο δὲν ἦταν ὡσὰν
τοὺς πνιμένους.

(Διήγησις περὶ τῆς ρεμπελιὸς ἐναντίον τῶν Ἑβραίων)

36

Ὅμως ἔβαλαν τὸν αὐτὸ Γερόλυμο καὶ γαμπρὸ του καὶ ἐ-
κουβάλησαν τὸ πρᾶγμα τοὺς μοναχοὶ τοὺς εἰς τὸ ρεπάρο
τῶν ἁγίων Σαράντα καὶ τὸ ἔβαλαν εἰς ἕνα καΐκι κι ἔπειτα